

Vertikální komunikace - správná praxe při práci na žebříku

Pády z výšek jsou značným rizikem ve stavebnictví i dalších oborech. Nejedná se jen o pády z vysokých konstrukcí, úrazy mohou vznikat při pádu z mnohem menších výšek, např. ze žebříků při jejich nesprávném použití. Faktorů, které mohou být příčinou takového úrazu je mnoho. Od špatného výběru žebříku, po nedodržení základních bezpečnostních pravidel pro práce na žebříku. Technické požadavky na žebříky jsou uvedeny v ČSN EN 131-1 (49 3830-1) „Žebříky. Názvy, druhy, funkční rozměry“ a ČSN EN 131-2 (49 3830-2) „Žebříky. Požadavky, zkoušení, značení“ z února 1995. Bezpečnostní požadavky na používání žebříků stanoví nařízení vlády č. 362/2005 Sb., o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky.

Následující pravidla jsou určena pro přenosné žebříky, nevztahují se na žebříky používané jako trvalé výstupy.

Výběr žebříku

Při výběru žebříku je nutné si uvědomit, k jakému účelu a za jakých podmínek má žebřík sloužit. Podle použití je možné rozdělit tyto výrobky do dvou základních kategorií - profesionální žebříky vystavené častému namáhání (např. pro řemeslníky) a žebříky pro tzv. hobby využití. Rovněž je nutné uvážit výběr dle materiálu (dřevěné, ocelové, hliníkové nebo plastové) a typu (příčlové žebříky - jednoduché opěrné, nástavné, výsuvné, víceúčelové nebo dvojité a žebříky stupadlové opěrné a dvojité, jedno nebo oboustranně výstupné). Všechny typy musí odpovídat výše uvedeným normám, liší se však možnostmi použití.

Základní pravidla pro používání žebříků

- Žebřík může být používán jen pro krátkodobé, fyzicky nenáročné práce při použití jednoduchého nářadí.
- Žebřík musí být postaven na podlaze (terénu) tak, aby měl dostatečnou stabilitu. Musí být zajištěn proti posunutí, sklouznutí, bočnímu vychýlení, zvrácení nebo rozevření. Oba horní konce bočnic jednoduchých žebříků se musí bezpečně opírat o svislou plochu. Jakékoli vyrovnávání nerovností terénu pomocí improvizovaných podložek (cihly, sokly apod.) je zakázáno!
- Žebříky používané pro výstup musí přesahovat výstupní úroveň min. o 1,1 m. Přesah žebříku může nahradit pevná část konstrukce, za kterou se lze spolehlivě uchopit. Na přečnívající část žebříku se vystupovat nesmí.
- Volný prostor za příčlemi musí být alespoň 0,18 m, u paty žebříku ze strany přístupu je nutné zachovat prostor min. 0,6 m.
- Sklon příčlových žebříků jednoduchých i dvojitých (při rozevření) uváděný ve výše uvedené normě musí být 65° – 75°, u žebříků stupadlových 60° – 70° od vodorovné roviny. Podle nařízení vlády č. 362/2005 Sb. nesmí být sklon menší než 2,5 :1 (tj. cca 68° od vodorovné roviny).

- U žebříků výsuvných, víceúčelových a dvojitých je nutno se přesvědčit, že háky, pojistky a další zajišťovací zařízení jsou funkční a ve správné poloze.
- Žebříky je možné používat pouze v sestavě určené výrobcem.
- U výsuvných žebříků musí být zajištěn dostatečný přesah jednotlivých dílů podle návodu výrobce.
- Nesmí být překročeno maximální zatížení žebříků uvedené výrobcem.
- Použití žebříků jako přechodových můstků je zakázáno!
- Vizuelní prohlídka žebříků se musí provádět při výdeji ze skladu, jeho příjmu zpět a před každým použitím.

Výstupy, sestupy a práce na žebříku

- Při výstupu, sestupu a práci na žebříku musí být pracovník otočen čelem k žebříku a musí mít možnost přidržet se oběma rukama.
- Na žebřík smí vystupovat, sestupovat a pracovat na něm pouze jedna osoba. Současná práce více osob nad sebou je zakázána!
- Pracovník se nesmí při práci na žebříku vyklánět stranou nebo vzad. Vzhledem ke změně těžiště pracovníka může dojít ke ztrátě jeho stability a pádu.
- Po žebříku se nesmí vynášet a snášet břemeno o hmotnosti nad 15 kg. Pomocný materiál, nářadí, případně jiné pomůcky potřebné k práci, musí být v brašně, v opasku k tomu určeném nebo upevněné na žebříku tak, aby nedošlo ke ztrátě stability žebříku nebo pracovníka.
- Na žebříku se nesmějí provádět práce, při nichž se používá nebezpečných nástrojů, např. přenosných řetězových pil, ručního pneumatického nářadí, apod.
- Při práci na žebříku musí pracovník stát v bezpečné vzdálenosti od jeho horního konce, tzn.: u jednoduchého žebříku minimálně 0,8 m a u žebříků dvojitých 0,5 m od konce žebříku. Vždy je nutno respektovat návod výrobce.
- Při práci na žebříku, kdy je pracovník chodidly ve výšce větší než 5,0 m, musí používat osobní ochranné zajištění proti pádu.
- Přenosné dřevěné žebříky o délce větší než 12 m nelze používat.
- Prostor pod žebříkem, na kterém se provádí práce musí být zajištěn. Pro krátkodobé práce obvykle postačí střežení ohroženého prostoru odpovědným pracovníkem.
- Zaměstnavatel zajistí provádění prohlídek žebříků v souladu s návodem na používání. Kromě vizuelní prohlídky před každým použitím je vhodné v pravidelných intervalech, např. jednou ročně, prověřit funkčnost žebříku a jeho součástí.

Informace o správném používání žebříků jsou často umístěny na žebříku ve formě piktogramů. Pokyny a zákazy vyplývající z piktogramů nebo z návodu výrobce je nutno vždy dodržovat.

Pro Národní informační centrum BOZP (Český Focal Point)
zpracoval Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i.

© 2007